

ПРИЧЕ „ДНЕВНИКА“

Тридојкиње

Јелена Гавриловић

Ако која жена седне под букву да подоји дете, па јој приђе лане сисанче или га нађе нејаког у трави, нека га стави на другу сису и узме за посвојче. То ће лане бити побратим или посестрима њеном чеду и вазда ће му род зверињи у животу помагати, и кад зна и кад не зна, и кад тражи и кад не тражи. Ништа што се деси у шуми не остаје заборављено. Било да је милоште или зверство. То нека зна дојиља, кад седне под букву и извади дојку, од млека набреклу.

Прича се да међу Цидовкама* постоје и жене са три сисе. Такове су створене да доје зверад и живинчад, а не само децу своје утробе. Веле и да су добро плаћене на дворовима и међ велможама, посебно кад се намножи нахочад и копилад, да се већ не зна од које је иноче које дете и која наложница које чедо доји.

Дојиља са три дојке може живети царски код такве господе. Сем ако је неки угурсуз не набеди да је од вештичјег соја. Онда је награбусила.

Но, богови имају смисла за шегу, па нађоше некакво мазало да намолује у цркви-покајници, подно Попове чуке, Богородицу са три дојке. Тридојкињу. Трећа се дојка испрва није видела, јер на њеном месту беше глава ланета. Изгледаше као да се Богомладенац игра с ланетом док сиса своју Богоматеру. Но, кад се помније загледаше и кад се боја с ланета стаде љуштити, као да мења длаку, указа се она трећа дојка, бела и набрекла.

А и у Богородице беше кравље лице. Као у Цидовки. Уопште, сва беше некако грубе вањштине, нимало љупка и мила. Још мање преподобна. Нађе се ту и неки поп да примети да му је и Богомладенац сумњив, те се убрзо разгласи да то и није свето чедо, Спаситељ света, но подмече ђавоље.

Премоловаше и Богородицу-Цидовку и Богомладенче-подмече** и оне три сисе набрекле, а лане се сљушти само од дажда што капаше кроз пукотину на своду.

Тја. Свет вишак у жене поднети не може. Да су у каква ђилкоша нашли коју мошницу више, очас би га прогласили за Тромудог свеца, Епафраса или Аполонија. И још би му дарове приносили.

БАСМА ЗА ПРИЗИВАЊЕ МЛЕКА У ДОЈИЉЕ

Шест је сиса у Дојане
Шесторо ланади рани
Шестор' шумске сирочади
И седмо на ред чека
Сва једна налик другом
Нико их не може разликовати
Нит их ко може подојити
До Дојане им, помајке
Лугара Невена жене
Шест је сиса у ње
Све су вазда пуне.

*Цидови су древни оријаша који су некада живела дуж Царског друма, у Јабланичком, Заплеском и Пчињском крају, по највише у Црној Трави и око Власине. Сматрају их прастановницима овог поднебља, расом дивовског стаса, познатој по дуговечности и нарочитој, натприродној виталности. Живели су мирно и повучено, бавећи сточарством и домаћим радношћима. Но, како цинови не могу да воде баш посве обичан живот, приповеда се да су они, као пастири, дневно прелазили и по неколико стотина миља са својим стадима, водећи их све до Солуна или Карпата на испашу и натраг, у једном дану. Њихова дуговечност се граничила са бесмртношћу, будући да нису имали природних непријатеља нити били склоно обољевању. Но, ови Титани су имали једну слабу тачку: бедрену кост. Цидови, наиме, нису имали колена. Тако је прелом бедрени кости за Циди значајно сигурну смрт. Једном сломљена, ова кост више није зацељивала. Стога није ни чудо да су се Цидови поздрављали речима: „Саплет те заобишао“ или „Не саплео се, дабогда!“

**ранохришћанска или средњовековна фреска на којој је, уместо Христовог лика, као Богомладенац насликан лик неког туђег бога или самог Сотоне, како би се народ обмануо и нехотице клањао страном божанству. Ова се ујдурма нарочито провлачила по испосницама, од Синаја до Балкана, будући да пећински иконопис није подлегао строгим канонским правилима, а међу иконописцима су се почесто налазиле обичне протуве.

(„из рукописа “Када су Чемерником ходали дивови”)

ИНТЕРВЈУ: СТЕВАН КОВАЧ ТИКМАЈЕР, КОМПОЗИТОР И ПИСАЦ

Учауреност је смрт уметности

Књигу о музичкој сцени, оној која је представљала алтернативу алтернативи у Новом Саду током осамдесетих година, и могао је да напише само неко ко ју је и сам обликовао и ко је “са што мање ствари у ранцу” отишао 1991. године. Када је новосадски издавач Реља Дражић, у едицији “Контратег” објавио мемоарску књигу композитора и есејисте Стевана Ковача Тикмајера (Нови Сад, 1963) “Граничним подручјима заборављених времена” било је јасно да само неко ко је тада, још из таквог Новог Сада отишао, могао да задржи у сећању те људе, ту музику, тај језик, тај “вајб” града, који ће се неповратно променити и поћи путем свеопштег ратног лудила у којем смо се нашли током деведесетих. У децембру прошле године, књига је представљена у Америчком културном центру пред бројном публиком али била је то прилика и да се промовише и CD Intellectual Cabaret Orkest – Tickmayer Formatio & duets коју је објавио Kuda.org у едицији “Lost & found”.

● Који Вам је био основни порив да забележите своја сећања на ту последњу декаду пред распад Југославије?

– Искрено речено, због чињенице да је све то већ одавно заборављено. Писао сам о крају једне епохе, мање или више сретне, у сваком случају неупоредиво успешније од ове у којој живимо, иако сам дао једну прилично суморну слику и о тадашњем политичком уређењу које се по мом мишљењу олако трансформирало у своју супротност не мењајући суштински своју бит одређену његовим културним наслеђем. Лично, никада нисам схватао културу као друштвену надградњу, што је једна од важнијих ставки марксистичке идеологије него као базу на коју се усложњавају остали елементи: уколико једном народу одузмете културу, можете бити сигурни да сте га успешно обесмислили и оставили на ветрометини самоурушавања. Дакле, из тог понора сам покушао да на површину извучем олупине својих сећања на Нови Сад осамдесетих година прошлог века.

● Како бисте данас окарактерисали уkratко ту декаду?

– Доживео сам је као прилично узаврелу, иако нас је на самом почетку деценије са свих страна опкољавало стање неописивог сивила и програмиране досаде социјалистичке малограђанштине – помпезно најављивана идеја надчовека самоуправног комунизма је заправо представљала само провидни параван за оне који су били претпостављени да нас уведу у то “ново праведније друштво”. Самовољно су се заглавили на лидерским позицијама и на њима остали уз све друштвене и материјалне привилегије. Мрзели су из дна душе све што је са собом носило предзнаке грађанског, при томе, себе су схватили као корифеје новог грађанства, духовно безнадежно осиромашеног. Већ средином те деценије имао сам осећај да се цела прича неће најсрећније завршити, међутим, праву размену катастрофе која је била на помолу, ни у најгорем сну нисам могао претпоставити. Наслућивао се крај нечега, покушали смо да на ту неизвесност одреагујемо – уметност није алат предвиђања, али она заиста има моћ антиципације па макар и сасвим магловите.

● У књизи сте навели да се ради о једној врсти уметничког подземља Новог Сада осамдесетих година прошлог века.

– Свако обитавање ван институционалних сфера подразумева неку врсту подземља, то се нарочито односи на културу – здрав је то рефлекс сваког младог уметника у настајању јер праву уметност по мени покреће импулс непривичања света који нас окружује и покушај обликовања једне другачије визије духовних вредности. Срећан човек не ствара, он ужива у својој претпостављеној срећи – уметник срећу осваја тек након што је поставио темељ својим замислима и пошло му за руком да му осигура чврсту надо-

Фото: Г. Нонин

градњу – нажалост, то се изузетно ретко дешава јер су и идеали динамичке природе, они непрестано мењају своја стања и постављају нам нове захтеве и изазове. Иако је понављање мајка знања, учауреност је смрт уметности. Кад смо већ код среће, имао сам је тада јер сам – ни сам не знам како – успео заинтересовати неке институције да подрже идеју о организацији интернационалног фестивала актуелних тенденција у музици и савремене уметности. Тек што смо започели, остварене су биле тек прве две сезоне, врата споменутог правог пакла су нам се нашироко отворила и многи су актери са те сцене напустили, боље речено били присиљени да напусте границе тадашње државе. Био је то потпуни пораз, последице истог се и данас добро осећају.

● Очигледно је из Ваших сећања да је темељна подршка институција и тада изостајала, да сте свака иоле мало отшкринута врата сами отвараили, понекад и “проваљивали” како бисте реализовали своје уметничке идеје и пројекте?

– Да, сналазили смо се на разне начине и улагали у те наше заобилазне стратегије пуно ентузијазма а неретко и задивљујућу умешност – тада смо све то доживљавали као питање “бити или не бити”, једини смисао постојања у том неподношљиво предвидљивом сивилу. Била је то зачуђујућа сарадња као и несобично улагање немалог напора – звучи као опште место, али нас тада материјална страна свега тога није уопште занимала. Тада сам ипак успевао зарађивати неки динар као хонорарац часописа Uj Symposion и наравно, живео сам код својих родитеља.

● Записали сте и врхунске литерарне описе шетњи кроз ноћни Нови Сад која је “на неколико сати прекинула пакт са анемијом запарљивоношћу града”. На која места одлазите данас када повремено из Орлеана дођете у родни град?

– Са изузетком Дунава мало је тога остало нетакнуто, а вероватно би и на њему градили шарене солитере непримењених размера, врхунског неукуса и боја, само да могу. Порив да се град оградни естетике пређашњих епоха је изузетно јак. Под давним временима не подразумевам само језгро града на који је јасан белег оставила “K und K” градња, њој је кумовао и мој прадеда-стриц Антон Тикмајер, него и на међуратну архитектуру која нам је подарила, нажалост не баш многобројна али ипак занимљива укрштања стилова Art Deco, Bauhaus па чак и естетике, признајмо то, италијанске фашистичке архитектуре као што је комплекс Бановине. Углавном шећам по остатцима централног дела града где сам одрастао, а пут ме понекад одведе и до улице Антона Чехова у којој сам рођен и у чијем непосредном суседству леже остаци већине мојих предака.

Гордана Нонин

КИПАР, ОСТРВО ИЗМЕЂУ СВЕТОВА

Када се традиција и модерност не искључују

Пише: Исидора Ињац

Ушушкан између Блиског истока, северне Африке и азијског дела Турске, Кипар лежи на раскрсници источног Медитерана, на којој се вековима укрштају трговачки путеви, империје, религије и језици. Ко год је пловио овим морем, остављао је траг – микенски Грци са својим митовима и језиком, феничански трговци, асирски и египатски господари, персијски цареви, Александар и хеленистички свет, римски императори и византијски цареви, крсташки владари и Млетачка република, османски султани и британска империја – све до савремене поделе између грчког југа и турског севера. Кипар је слојевита мапа историје, мозаик у којем се епохе наслањају једна на другу.

Никозија, једина подељена престоница на свету, најјасније показује шареноликост историје. Границу прелазим уз пасош, без печата, остављам иза себе грчки језик и европски ритам и урањам у оријенталну лежерност. Мешају се мириси гираса и баклава, црног чаја и уза, некако се преплићу, припадају и једној и другој страни града. Храна је овде антрополошки доказ да упркос поделама,

живот тече. Црквена звона и глас са минарета сусрећу се у истом ваздуху који удишемо, издишемо и без којег не можемо.

Лимасол ми је отворио своја врата широко и самоуверено. Уређен, простран, окренут ка трговини и будућности, он носи у себи енергију савременог Медитерана. Његове луке, модерне зграде и ши-

роке авеније говоре о амбицији и економском самопоуздању. Ипак, и у његовој позадини се чује историја – као дубоки слој на којем стоји савремени сјај. Лимасол показује како се традиција и модерност не искључују, већ наслањају једна на другу.

На сланом језеру код Ларнаке фламингоси бораве само неколико месеци. Кипар ме је частио сусретом са овим чудесним створењима. Ако језеру приђеш лагано и тихо, догађа се чудо. Угледаш их како шетају по плићацима, ослобођени страхова, танини и прозирни. Ако те чују, ужурбаном утону у језеро. Њихово присуство делује као природна метафора овог простора: долазе, задржавају се, одлазе. Као народи, као империје, као људи. Острво остаје, али се његови слојеви мењају.

Ларнака је тихи град који не жели да буде већи него што јесте. У њему нема наметљиве грандиозности. Уљуљкује ме лагани ритам медитеранског живота, пун мириса свеже кафе и рибе, док лутам старим делом града у којем се историја не намеће, већ живи тихо, у сенци палми и каменних фасада. Ларнака не осваја, она смирује. Као да подсећа да свет не мора увек да се креће брзо да би био жив. Као што је, вековима уназад, море доносило трговце, освајаче, избеглице и додочаснике, тако и данас, долазак људи из Аф-

рике и Азије донекле мења ритам и ритам овог града и острва. Њихова присутност подсећа да миграције нису новост, већ константа људске историје.

Острво је пуно мачака – мазних, опуштених, задовољних и знатљивих, са раскошним реповима. Седе на столицама ресторана као равноправни гости, леже на топлој камену, провлаче се између столова без журбе. Њихово присуство додатно опушта и подсећа на легендарну причу о томе како су мачке на Кипар донете још у ранохришћанском добу да би спасиле острво од змија, и од тада су постале његови тихи чувари.

На целом острву цркве и цамије деле исти хоризонт. Звона и езани смењују се без драматике, као да потврђују да различити облици вере потичу из исте људске потребе за смислом. Кипар не покушава да изједначи разлике, он их чува, допушта им да постоје паралелно.

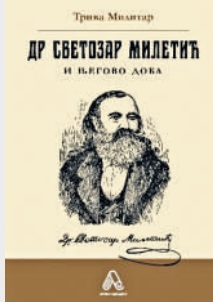
Ово острво показује да свет није подељен оштрим линијама, већ је испресецан финим прелазима. Између Истока и Запада, између Европе и Азије, између прошлости и садашњости, постоји простор у којем идентитет није тврђава, већ процес. Управо у том међупростору, у том сталном дијалогу историји и култура, настаје живот. ■

ПРЕДЛОГ ЗА ЧИТАЊЕ

Светозар Милетић и његово доба Трива Милитар

(Архив Војводине, Народно дело)

Чувена студија Триве Милитара (Нови Сад, 1889 – Нови Сад, 1977), једног од најугледнијих новосадских новинарских пера, питомца Текелијанума, књижевника, преводиоца и архивисте, објављена је као репринт у поводу два века од рођења Светозара Милетића и равно 100 лета од како се књига први пут појавила. Подељена у десет поглавља, ова студија прати великог народног трибуна од његове младости до животног сутона, анализирајући не само Милетићеву позицију и значај у историји српске Војводине већ и његове особине и карактер. „Милетић је био најизразитији представник националног радника у врло живахном и бурном добу наше народне прошлости; он је био најтипичнији од присталица нашег романтизма и он је био душа омладинског покрета у шездесетим и седамдесетим годинама прошлога столећа. Веран лозинкама и начелима свога времена у духу доба Милетић је посветио цео свој рад и сав свој живот искључиво јавним пословима и народном раду, он је напослетку националном раду принео и највећу жртву, жртвоваво је себе самога”, пише Трива Милитар у незаобилазном штиву за све који желе да сазнају нешто више од једној од најзначајнијих личности наше историје.

Бесконачности Џон Банвил

(Партизанска књига)

Након *Духова* и *Сингуларности* чувеног ирског аутора Џона Банвила, „Партизанска књига” се одлучила да објави и његов роман *Бесконачности* из 2009. У фокусу је породица Годли, која се се окупља око постеље Адама, угледног математичара и главе породице. Али, они нису сами у свом бдењу. Око њих лебди читава дружина веселих бесмртника – међу којима су Зевс и Хермес – који почињу да задају невоље Годлијевима... Банвил је досад је написао 20 романа под својим именом, укључујући и *Море*, за који је освојио награду „Букер” 2005, као и серију кримића под псеудонимом Бендамин Блек. *Бесконачности* је превео Новица Петровић.

КРИТИКА НЕДЕЉОМ

Меланхолија старог адвоката

„Трвач из провинције”, Васа Павковић (Академска књига, Нови Сад, 2025)

Пише: Илија Бакић

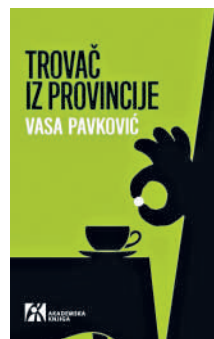
Нова приповедачка књига Васа Павковића (1953) изузетно цењеног прозаисте, песника, уредника и антологичара, књижевног и стрип критичара својеврсни је наставак књиге „Десет загонетки” (2016) односно доживља полицијског инспектора а потом адвоката Тодића. Како сам аутор каже у „Белешци с привременог краја” о Тодићу пише већ четврт века пратећи његов живот кроз „социјализам његове младости и зрелог доба и капитализам његове старости”, дакле, безмало кроз цео Тодићев век. А тај се живот, и професионалне каријере у њему, дешава у два потпуно различита света, два различита друштвена уређења са различитим системима вредности. Тодић нема илузија о манама социјализма јер је и тада било злочина које је он истраживао широм Војводине али је свестан и другачијег, хуманијег начина живљења у социјализму. А онда је дошао капитализам... Тодић о томе овако размишља: „Ново друштво, транзиционо, донело је нове облике криминала – за негуне три деценије социјалистички облици криминала, којима сам се ја давно бавио, збрисани су са лица земље Србије. Нови облици криминала и нови морал развили су се и потиснули оно старо... Скоро да ништа није преостало од старог света. Од мог света. Ма ни мрвица праха!”

У 11 прича које чине нову књигу смењују се епизоде из Тодићеве инспекторске каријере (махом случајеви убиства) и вињете из његових адвокатских дана, углавном везаних за завршетак те каријере и одлазак у пензију. Мада су времена дешавања различита и дели их и по неколико деценија, све се приче слажу у (романескно?) целину па знатљивљиви читалац сазнаје како је Тодић службовао у Кикинди и граду на Тамишу (Панчеву) где се, по одласку из полиције, бавио адвокатуром у малом локалу у Кинеској четврти, да је редовни посетилац кафе „Европа” у којој испија пиво и разговара са старим познаницима, да му је ћерка јединица у Аустралији и да је његова супруга отишла код ћерке одакле се, највероватније, неће вратити. Тодића прошла времена сустижу и када о њима не мисли намерно јер је човеков век дуга, непрекинута линија која се мало-мало па, својевољно, преплиће са текућим данима. Тако му се враћа стара, неразрешена отмица детета у малом банатском селу, у лику остареле мајке које је добила писмо у коме непознати пошиљалац тврди да је њен син жив, да има троје деце и два унука. То писмо можда (не) разрешава случај али своди биланс једног тешког и болног живота који је на свом крају а Тодића оставља без иједне речи којом би могао да утеша несрећну старицу. Сличан осећај беспомоћности и бесмисла доноси сазнање да је група која је украдала црквено звоно у Девојачком бунару и није похапшена, пијана од пића које је платила новцем за-

рађеним овом крајом изгинула у тешкој саобраћајној несрећи... Као адвокат Тодић се среће са бизарном причом о завери у којој су убијени отац и син која ће остати неразрешена јер је и супруга/мајка умрла; иза свега можда стоје мутне рабате грађевинске мафије као новог криминалног слоја. Да, ипак, време нагриза и принципијелност старе гарде сведочи прича о куповини вилендице за старог школског друга и адвокатово лако увећавање цифара уз незнатну грижу савести што користи невољу уцељене удовице.

У младости Тодић је решавао мање или више компликоване случајеве убиства (непознатога лица запаљеног у аутомобилу, од кога су остала само стопала, отрованих из редова за визе испред амбасада, убиства домаћице у радничком насељу, убиства богатог сељака...); његове истраге, те игре детекције, водиле су га кроз разне слојеве социјалистичког друштва до појединачно (женскароша, бахатих насилника, криминалаца-повратника, препремених лопова) који су злочинима покушавали да разреше своје животне проблеме. Аутори описи ентеријера и екстеријера, препуни детаља, марки производа, уз употребу језичких фраза које су тада биле у употреби изузетно су уверљиви и сугестивни, праве су мале социолошке студије једног времена. По овој ширини захвата у литерарну стварност Павковић добро излази из оквира уобичајене криминалистичке жанровске приче и њених строго функционалних приповедања; но, аутор и сам наводи да је као депо читав Жоржа Сименона (и свакако

учио од њега) и његове крими романа у којима се инсистира на описима за само причу небитних детаља који, међутим, граде богату, убедљиву атмосферу.

Измешане са случајевима из полицијске и адвокатске праксе су и приче које нису жанровске али употпуњују лик остарелог Тодића дарујући књизи нове слојеве сентимента. Такве су приче о вехементном колеги адвокату који побеђује у ТВ квизи, о посети песникиње Флорике која приповеда о жени која сазнаје да је провела живот са убицом, сцена у којој реченица из књиге тера старог адвоката у плач... Коначно, ваља обратити пажњу на причу „Напад на воз” у поднаслову „По Таси Миленковићу, првом српском полицијцу...” о сусрету адвоката и дневника првог српског полицијца, издатог 1906. године, односно о Тасином решавању случаја напада на воз код Раље, хапшењу починилаца који су „само” хтели да виде како изгледа кад воз пун путника пада у провалију и да – сеире! Таса Миленковић разочарано констатује да се број најстрашнијих злочина за пет година удвостручио и да је по њима Србија прва у „Јевропи” (после чега се набрајају беситијални злочини убијања, одсецања глава, сакаћења, печења...).

„Трвач из провинције” Васа Павковића исприповедан је сугестивно и узбудљиво, са сјајним детаљима и са широким валером племенитих емоција. Ово је књига врсног приповедача која читалачку пажњу награђује врхунским уметничким доживљајем. ■

РОМАН О ЦРЊАНСКОМ: ПРОСТИРУ НОЋ (8)

Универзална продавница добре мортаделе

Борђе Писарев

Прекопавајући по чудесима личне (кућне) библиотеке, пронашао сам зборник злата вредан, у коме је Настасја Писарев предочила (још једну) могућу слику о ингениозном Милошу Црњанском у серији разговора са савременицима, знаљцима књижевности, који су се, са разних аспеката, бавили, то јест баве чудесним делом највећег и најзначајнијег српског писца, творца „Дневника о Чарнојевићу“ и „Сеоба“. Можда је, сада ми паде на памет, била добра идеја да се о Црњанском напише роман, па да се један генијалан писац трансформише у генијалног јунака фикције која ће га увести у историју вечности, историју која ће трајати дужи од времена, а засигурно бар дужи него и саме његове књиге?

Историју је, уосталом, тешко поништити јер, подразумевајући да поништавањем историје поништаваш и човека, заправо не можеш да поверујеш да је могуће да садашње јунаке и епизодисте, „живе људе“ твог и мог времена, већ колико сутра, поједе време, и да дође време – тричарија! – у коме они неће бити ни споменути. Дobar роман или пар добрих стихова више обећавају као белег у споменутој категорији (вечности). Шта је, уосталом, та историја? Чак и у тренутку дешавања, поузданост „историјске приче“, која би требала да буде објективна прича о стварности, претвара се у симулацију стварности. Па кад златни пресек „истине“ зависи од сведока од којих је један луд, један добро не види, други добро не чује, трећи је потплаћен, а четврти једноставно покварен! Па шта је онда необично што брисање, на пример Троцког са једне фотографије узрокује толика померања кроз панораму тзв. историјске истине? Или додавање поменутог лика, уколико је уопште и постојао?

Ентропија растаче суштину коначних знања. У Новом Саду, на Спенсу, некада је постојала Универзална продав-

**Златни пресек
„истине“ зависи
од сведока**

ница добре саламе. Загубљени брадати продавац у асортимну је увек има одличну мортаделу, са сјајним зрнима зеленог бибера која су се рогушила у свакој савршено одсеченој шнити. А пре неко јутро изгубили су се и продавац и његова мортадела, а прекосутра нико од савременика неће се тога сећати, иако је мортадела била сјајна и у некаквој борхесовској историји вечности сигурно била важнија од блокаде Суецког канала, Ормудског мореуза, партизанске ескадриле, неког од председника југословенског председништва, имагинарног ректора или дугогодишњег административног премијера, шефа парламента, председника у сталном заседању и путовању кроз секције времена и простора несврстаних у којима се и дан-данас шаљу честитке из Вемонта, или мора да се иде на Ускршњи доручак за пар ликова и мачка чудесног Фибислава који је поништио време и присуствовао смрти Лајке у свемиру, стотину година после трена дешавања?

Шта онда остане од човека (и комунисте)? Да неки тамо универзитетски профнапише за свог јунака, у роману, наравно, да је „објавио пет паметних књига (четири о Џејну Остин) пре него што је напунио тридесету и у тридесетој стекао знање редовног професора окончавајући тако раздобље бурне активности“? (Овај се исказ односи на Лоцов роман „Замена места“ и нема никакве везе са Црњанским или његовим јунацима и треба га занемарити). Црњански је написао више од пет и године његове бурне активности давно су окончане, али снови о њему трају и даље.

За Црњанског више није битно што ми је из споменуте Настасјине књиге искочила белешка на којој пише: „Прекопавајући готово без наде по књигама своје кућне библиотеке, у жељи да пронађем неки наслов из дубоке прошлости који би се могао опет с радошћу прочитати, као доба младих дана када сам у њима уживао“... али би за мене овај дан мрмота, који није најавио дугу зиму него зиму нашег незадовољства, могао бити коначан.

Коначна истина?

(Неће се наставити?)

МИТОВИ О ЖЕНСКОМ ТЕЛУ

У раскораку између мајчинства и еротике

Лидија Васиљевић

Via lactea

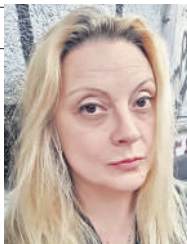
Богиње плодности у праисторији, сасвим сигурно нису биле супруге мушких божанстава, сматра Марија Гимблос ауторка књиге *The language of goddesses*, јер су саме по себи биле вредност. Њихова плодност је представљала принцип живота, а означавања је истакнутим а понегде и мултиплицираним грудима на женским фигурама (као што је *Artemis iz ephesus-a*). У древним традицијама од Винчанске културе до египатске Изиде, женске груди су симбол бесконачног изобиља универзума. Млечни пут (*Via Lactea*) у грчкој митологији управо и потиче из груди богиње, док се њихово езотеријско значење везује за способност душе да „храни“ свет идејама, љубављу и негом, а не само физичком храном.

Откривене, скривене или прикривене

У средњовековној (хришћанској) Европи, груди су морале бити потпуно скривене јер су сматране извором искушења. Црква је пропагирала аскетизам, а женско тело је третирано као „опасно“, па су слојеви тешке тканине и високи оковратници служили да десексуализују жену и сакрију груди. Дојење је било једини тренутак када је показивање груди било полулегално, али искључиво у функцији мајчинства.

Почетак ренесансе, нарочито у Шпанији, један је од најрепресивнијих периода за женску анатомију, јер доноси идеју да женски торзо треба да изгледа као равна плоча или обрнута купа. За ту намену коришћени су корсети са металним или дрвеним ојачањима који су јако притискали груди, а девојке су носиле и оловне плоче како би спречиле њихов раст. Равне груди су симболизовале аристократску дистанцу од „обичног народа“ и сељанки које су имале бујне груди, за дојење. Што је жена била равнија, то је препознатљивије припадала аристократији.

Јачањем националних идеја током XVIII века, геополитичка ситуација се мења у корист грађања будућих нација, којима је

чистоћа крви била императив. Самим тим, окретање ка извору те чистоће, мајчином млеку, постаје један од најважнијих фокуса новонасталих политика. С обзиром на то да су дојиле већином биле жене нижих класа, или других раса, родоначелници ових вредности (попут Вилијама Дефоа) заступају њихов изгон, да не би контаминирале децу више класе. До тада, веома популарно занимање дојиље полако одлази у прошлост.

Револуционарно млеко

Током Француске буржоаске револуције, и након ње, мајчино млеко постаје симбол природне борбе и њен идентитет, а вечита дихотомија груди као сексуалних или мајчинских, први пут се уједињује у *револуционарне*. Та се трансформација може видети на чувеној слици *Слобода води народ*, коју је Делакроа насликао 1830. године, инспирисан револуцијом.

Револуција се преливала и на женску моду, тако да је, први пут, зарад лакшег и комотнијег дојења – укиднут корсет и уведена лагана ослобађајућа хаљина.

Викторијанска ера доноси женским грудима „двоструки живот“ у складу са строгом поделом на супротстављену приватну и јавну сферу. Док су током дана бивале скривене хаљинама закопчаним до грла, исте девојке су увече ускакале у деколтее у циљу привлачења брачних понуда.

Почетак XX века доноси моду дечачког изгледа и добровољно скривање груди које је сматрано чином побуне против викторијанског идеала мајке-хранитељке. Када се напокон и саме укључују у креирање моде, жене је више не препуштају модистима и креаторима без борбе. Дobar пример су први брускалтери налик данашњима, у почетку намењени кућној употреби (а шивени од ратних падобрана) који до 50 тих година постају саставни део сваког доњег веша. Ти исти брускалтери ће деценију касније послужити као симбол бунта против наметнутих родних улога, те ће на многим протестима завршити у пламену. Краткотрајни период у коме се ништа

значајно није дешавало прекидају 90-те са популаризацијом *porno look-a*, силиконима и старлетима које, као ново занимање, постају симбол престижа.

Развојем капитализма женске груди постају моћна валута, реклама која продаје аутомобиле или пива али и извор сталне несигурности која жене претвара у идеалне конзументе естетских операција и аксесоара.

Груди као средство политичке борбе

„Ако већ гледате у моје груди, натераћу вас да прочитате и моју политичку поруку“.

Политички проблем настаје у асиметрији: мушке груди су у јавности „неутралне“, док су женске увек „напуњене“ значењем (сексуалним или материнским). У патријархату су женске груди отуђене од жене. Оне се третирају као објект који служи за задовољство посматрача (мушкараца), док се женино унутрашње осећање и физичка сензација занемарују. Груди постају фетишизовани делови тела, што жену своди на „збир делова“ уместо на целовиту личност.

Управо због тога, жене су кроз историју користиле своје груди и као оружје директне акције. Организације као што је *Fetel* организују протесте обнажених груди на којима су исписане паролe, чиме привлаче пажњу медија на битна политичка питања попут политичких тортура, забране абортуса, насиља, дискриминације. Међу циљевима политичке борбе су и питања доступности мамографије и реконструктивне хирургије након мастектомије, за шта су буџети увек недовољни.

Повратак у прошлост

Друштвене мреже (попут Инстаграма) цензуришу женске брадавице, док то за мушке не чине. Покрет #FreeTheNipple тврди да је ова цензура политички чин који женско тело третира као инхерентно опсцено, чиме се оправдава надзор над женама. Неопходно је да жена поново присвоји своје груди као извор сопственог задовољства или функционалности, а не као извор срама или поноса заснованог на туђим стандардима. ■

ХОМО ПОЕТИКУС

Бранко Ристић

ЈАВОРОВ

Испод сенке од облака
у Антологију се скрио
и стихове писао.
Калиопу, царице ноћи славио,
Ускрс, Тому,
о јесени певао, о песимисти, о граду,
о два лепа ока и души детињој,
мој добри, Пејо!
У ноћ си отишао.
На крило Вапцарова држао,
пиштољ му у руке дао и песме писао,
њего песмом задојио.
Хајдучке песме о јунацима ти певали.
Несан ти очима владао.
Од урокљивих погледа чувале те:
Месалина, Клеопатра, Сафо.
Гоце Николов Делчев из града Кукуша
брат ти по боју и Македонији беше.
Хајдучка туга у теби је копнила
у часу плаве магле,
док се деца играла на улици.

Одлази Пејо, одлази са стихом
на уснама:

Спомените, децо, некада мене и
опростите –

лаку ноћ!

ПОЗОРИШНЕ ПРЕМИЈЕРЕ

Кесе, пикавци и параноја

„Балкански шпијун“ Душан Ковачевић, режија Оља Ђорђевић, Ујвидеки синхаз

Пише: Светислав Јованов

Сећам се тог тренутка кристално јасно – онако како се човек може сећати само заблуде: прво што сам помислио, излазећи те априлске вечери 1983-е из Југословенског драмског позоришта, са представе „Балкански шпијун“ у режији Душана Јовановића са Батом Стојковићем, било је: да је ово узбудљиво, апсурдно и језиво збитије – ипак прича о прошлим временима (и ствар од теоретског значаја). А у којој мери сам се преварио, најновији доказ пружају атрактивност и актуелност најновије поставке „Балканског шпијуна“, у режији Оље Ђорђевић, са Ароном Балажом и Емином Салаи Елор у главним улогама.

Шта је, онда, то тако упорно и живаво животно за наше прилике у Ковачевићевом комаду? Илија Чворовић, бивши стаљинист (за шта је „своје одлежао“), након позива у полицију где му је постављено пар овлашних питања о понашању његовог подстанара Петра – који се пре пар месеци вратио из Париза да би новцем тамо зарађеним отворио кројачку радњу – почиње, обузет сумњом како пружа скло-

носа унутар троугла „репресивни апарат-економска криза – Туђинац“ налази Оља Ђорђевић један од ослонаца за своју редитељску поставку. Као прво, „социјални притисак“ је у тој поставци предочен – како већ на почетку сигнализирају (употребљене!) пластичне кесе што се суше на конопцу у кухињи, а поентира, рецимо, лајтмотив језиво гломогласног лавеза новог Илијиног „сортног пса“ – у маниру „магијског натурализма“: што ће рећи, на граници гротескног. У погледу (подстицања) параноје, Ђорђевићева успева да лик Илије води с обеју страна поменуте границе: обезбеђујући Ковачевићевим дијалогским парадоксима и апсурдима подједнако уверљиву и маштовиту гестуалну и мимичку „подлогу“, она кроз балан гротескне језе и њеног (делимичног) хуморног растерећења сутерише како је, у крајњој линији, управо Илија Чворовић – туђинац и непријатељ самом себи.

Итван Керен, Арон Балаж и Жолт Мендреи у „Балканском шпијуну“

ниште „шпијуну“, да подстанара прати, снима и уходи, да би га, сасвим подлегавши опсесији о „раскринкавању издавника“, уз помоћ брата Буре киднаповао, физички малтретирао и, коначно, себи зарадио инфаркт са неизвесним исходом. Из оваког заплета израста (према Гуткеу) типична радња трагикомедије: расцеп између „правилно схваћене стварности“ и „имагинарног света главног јунака који од ње одступа“. У Чворовићевом случају, овај расцеп с једне стране, почиње серијом релативизација свих исказа из разговора у полицији (знам ја шта то значи „информативни разговор“) које налазе једну врсту резимеа у геслу теорије завере: „Све је супротно од оног што изгледа да јесте“. Аналогно сумњи у појаве/предмете, разраста се и Илијина сумња у људе, да би кулминирала тврдњом како је Подстанар – издајник „послат из иностранства да организује непријатељске групе“.

Раст јунакове параноје није формалан, већ има два значајна „окидача“: сам иницијални полицијски позив (знак да сам систем подстиче параноју), као и (тадашње) социјалне тешкоће (нестанак струје, високе цене, незапосленост Илијине ћерке). А оба поменута фактора подстичу Илију на потрагу за „жртвеним јарцем“, којег он спремно налази у Подстанару, као Туђинцу. И управо у промени од-

вишезначности и уверљивости такве презентације главног јунака пресудно доприноси разноврсна и (већ је монотонно рећи) бриљантна игра Арона Балажа: преображајни низ од потмулог незадовољства, преко озлојеђености и осветољубивог жара, до доктринарне заплеснености и очајног растројства. Читава ова кореографија параноје сажима се и отелотворује, на једном алегоријском, готово заумном нивоу, у феноменалној игри са пушењем пикавца и његовим „покајничким“ поспремањем. На другој страни, Балажово „егзорцирање“ Илијиног лика остварује избалансираност и вишестројност превасходно кроз органско садејство са игром Емине Салаи Елор као Данице, Илијине супруге. Конципирајући Даницу не као Илијиног покорног и безусловног присталицу, већ као женско биће из којег избијају први, неартикулисани пропламсаји еманципације, режија је отворила Емини Елор просторе префињене енергичности и лирске чврстине – просторе у којима она плине без остатка. Што се тиче осталих ликова, Лиља Грегуш је показала комичку виталност у оквиру једног, такође помало ревизионистичког тумачења Илијине ћерке Соње, док су се Иштван Кереси (брат Буре) и Жолт Мендреи (Подстанар) на уверљив начин уклопили у стилски профил ове врло добре представе. ■

ДЕВЕТА УМЕТНОСТ: „РОБЕО И РУЛИЈЕТА И ДРУГЕ ПРИЧЕ“ ЖЕЉКА ПАХЕКА

Свет људи и машина

Пише: Драган Стошић

Један од аутора који спадају у сам врх југословенског и српског стрипа, Жељко Пахек (Жупања, 1954) поделио је своју судбину са оном која је погодила и земљу из које је потекао, растурену вероватно, најбесмисленијим ратом, који се догађао на тлу тада СФРЈ, и у светској историји. А, Пахек, као да је све то видео кроз „наочаре“ свог сценаристичко-цртачко-илустраторског рада, који би се жанровски, најближе могао поставити у сферу научне фантастике, заправо, научнофантастичне гротеске.

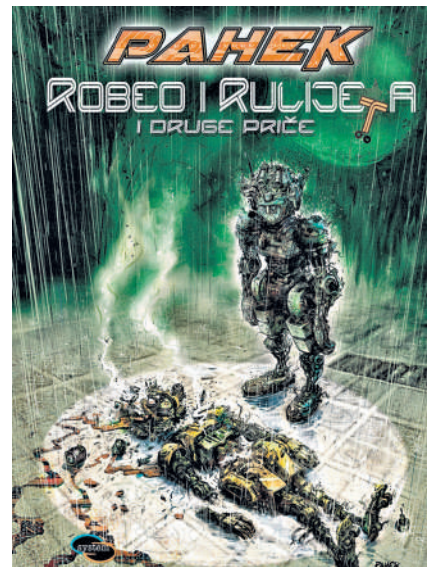
Пахек је, почев од 1980-их – његових најкреативнијих и напродуктивнијих – година, стекао и своју позицију у свеској историји девете уметности, објављујући радове у најпознатијим европским и америчким стрип магазинима и издавачким кућама (*Hevi metal*, *Zona 84*, *Eternauti*, *Ten Ten...*) Потврда његовог квалитета стигла је 1989, учешћем у интернационалном пројекту *Durchbruch*, у коме је, поводом рушења Берлинског зида, 27 европских мајстора, међу којима и два овдашња – Керац и Пахек – цртало стрипове на задату тему. Касније ће његов квалитет приметити и недавно преминули Херман Ипен, што ће Пахеку омогућити да колорише извесан број епизода из серијала *Цермаја* и *Торњеви Боа-Морија*...

Горе речено, тако, потврђује порекло „глади“ овдашњих љубитеља стрипа, која се повремено, недовољно често, утољује малим „ретроспективама“, а најновија (са краја 2024) – *Робео и Рулијета и друге приче*, стигла је из београдског *System Comics*, који је то издање недавно обновио. Остале приче у овом албуму су *Cinema Histories*, *Бади кукавица*, *Гвоздени точак*, *Зечја шапа*, *The Time-Zuck Company*, *Специјалитет* и *Бетон обичан... бетон армирани*. Већина из периода када је Жељко Пахек готово „спавао“ за својим цртачки столом, неуморно се „селећи“ у свет далеке и мало ближе будућности, показујући све недостатке цивилизације, која циклично понавља своје грешке. Њорсокаци људске историје тако у његовим стриповима наилазе на ауторову ироничну дистанцу, а он успут одаје почаст и својој великој љубави – филму. Начином монтаже и третманом приче.

Робео и Рулијета, први пут објављени у загребачком *Нашем стрипу* 1984, управо спајају Пахеков монтажни поступак, који је ту вероватно најдоследније развијен, и апсурда који „спаја“ свет људи и машина. Заправо, Пахек алегорички замењује људску роботском цивилизацијом, у којој машине недвосмислено опонашају људе – роботи-мајке штају своју „децу“ у колицима, рекламни слоган за даваоце крви је овде „Ми смо дали уље и спасили један трајот. А ви?“... и, наравно, двоје заљубљених робота. Ту је и плакатиран Паја Патак, из чије истрчава Робеова глава, као сећање на ишчезли свет. Из кога ће се, на крају, у отимачини делова Рулијетиног тела, појавити и једна људска рука. И, онда, тишина. Упозоравајућа. „Следећег јутра сунце се с муком пробило кроз густу шуму соја биљака... да би на самом дну осветлило малини светлцави предмет, који је немо подсећао на град робота и Рулијету...“

Робео и Рулијета су те, Орвелове 1984, били у најужем избору, заједно са Смогу Боуем Горана Делића, за Најбољи југославенски стрип године, када је победио *Мачу Пикчу* Радована Девлића, објављен у новосадској *Стрипотечи* половином те године.

Cinema histories је, такође, прича у чијој „филмотажи“ нећете сазнати ништа ново о роботима, а још мање о људима...“ И, то је то – чудна мешавина застарелости и модерности технолошког арсенала, и овде је базични израз Пахекове научне фантастике. А његови „пратиоци“, након („реновиране“) *Легије непромочивих*, које је 2021. објавила *Форма Б*, поново су у прилици да здрушно навијају за ЈОШ! ■

СЛОВО О ДРАГИШИ БОЈОВИЋУ И КЊИЗИ „ПО МАКЕДОНИЈИ” ГРИГОРИЈА БОЖОВИЋА

Пастир и бит

Пише: Перица Милутин

Драгиша Бојовић: ПАСТИР

Како наћи један предео,
У том пределу једно стадо.
Не било какво стадо
Важно је да нема пастира,
Већ домаћина само
Измолићу домаћина
Да будем пастир стаду
У зору га изведем из тора,
А пре мрака вратим у тор
Да будем добара пастир

Што човек више складишти знања (у себи), отварају му се очи и види да све мање позна и разуме свет. Не знам да ли Драгиша дели ово мишљење обзиром да он као неки вредни пастир језика и духа знање сабира из свих извора (историјских, теолошких, философских...) Верујем да картотеку тог складишта уредно заводи и контролише. Ако је савремени човек, како каже Слотердајк, човек чиничне искривљене просвећене свести, Драгишино складиште је за њега велика опасност, јер он хоће да буде добри пастир који води рачуна о стаду домаћина

Важно је да нема пастира
Већ домаћина само

„Човек пребива у својој бити уколико је нашао где станује његово биће, стадо. А оно станује у језику. Језик је домаћин, окућница, „темељ могућности ума“, где бит човека чува порекло свог одређења. Човек није господар живота, он је пастир бића. Али бит човека се састоји у томе што је он више него пуки човек, он је пастир на мртвој стражи своје душе (Ава Јустин) који каже за стадо (језик)

У зору га изведем из тора
А пре мрака вратим у тор

Да ли је истина бића и језика „слепа улица“ или је слободан простор где она чува своју слободу. Жртвена патња стваралаштва. Циљеви и садржаји

живота се „узимају из духовних дубина“. Мрачна утопулост света у греховну мисаону пометњу држи будним чувара стада у одважној слободи духа стваралаштва, непоколебљиве решености за ослобађањем од лажних и фиктивних наноса културе, њеног талога. Јер човеку је суђено да мисли и дела

Да буде добар пастир.

А каква је пастир Драгиша Бојовић, професор на Филозофском факултету у Нишу, оснивач и управник Центра за црквене студије у Нишу, оснивач Друштва пријатеља манастира Црна Ријека, иницијатор оснивања за проучавање православног наслеђа Косова и Метохије, историчар књижевности, теолог, песник, књижевни критичар, први уредник видовданског гласника...

Пастир, то што јесте, баштини у језику, судбину наше мисли, постојања, јер ми као деца Божија, као издаци историјског, духовног и културног наслеђа нашег нација, преузимамо изворну метафизичку храну, одећу, размножавање, сигурни у снагу пастира, заштићени у његовом тору од пацифиста-хуманиста који не верују у узвишени смисао људског живота, не верују у вечни живот. Наше поверење се позива на 20 његових објављених књига и исто толико приређених, преко 90 научних радова...

Имајући на уму данашњи свет, тренутак истине о паду савременог човека, утамниченог у саблазни од крста, Драгиша Бојовић се налази у улози исцелитеља човека који пати и лута у бездану свог слепа. На прошлодогодишњој светосавској беседи у Матици српској били смо сведоци покушаја напада и ругања свему оном што јесмо, што нас чини достојним настављачима пута наших најзначајнијих духовника, чија су нас дела трајно уградиле у васељенске темеље људског достојанства и постојања. Својом беседом и држањем Бојовић нас

је уверио да истина – непобедива пред саблазни и ругања, пред којима се људи осећају поражени – јесте истина унутрашњег открића света и његове тајне, страдањем оног који је послат да нас откупи смрћу.

У Јеванђењу је речено да се треба више бојати оних који убијају душу, него оних који убијају тело. У људској личности постоји оригинална стваралачка снага. Та стваралачка снага спојила је два изданка Ибарског Колашина: Григорија Божовића и Драгишу Бојовића. Божовићева апотеоза и ламент над Македонијом (да ли су то приче, новински чланци, путопис, анегдоте о људима, касабима са оскудним и урушеним кућама и улицама), а које је Бојовић сабрао у књизи коју је назвао „По Македонији“, открива неупућеном човеку неку мистичну тајну постојања и опстајања,

Имајући на уму данашњи свет, тренутак истине о паду савременог човека, Драгиша Бојовић се налази у улози исцелитеља

не само српског народа на тој ветрометини, богаташтво језика и страдања, запањујућа искушења на изворишним местима (и српске) културе и духовности, социјалној беди и сиромаштву, политичким интригама и издајама... и то писана језиком и имагинацијом врхунског писца и ствараоца.

Откривајући патњу у свему и оличавајући све, патња исто тако оличава сав свет, открива нам Бога. Јер Србима по Македонији због стрепње и због тешког бола који убија, због патње која убија и подиже из мртвих, открива се Бог – Бог патње који даје своју љубав и прекрива зебњу својим болом. Онај који не трпи бол нити живи нити постоји. Бол је суштина живота и основ сваке личности, у слици у Македонији, он је општи јер сједињује сва бића, општу и божанску крв која у

свима тече. Права љубав постоји само тамо где има бола, трагичне утехе неизвесне наде.

Човек је утолико више човек, утолико је више божански, уколико је способнији за патњу. „По Македонији“ је права мала енциклопедија нарави, социјалног и духовног профила народа, која је изненадила, барем мене, својим потресним реализмом, мајсторски протканом лирском мелодијом језика којим је писана, и сликовитих и упечатљивих описа пејзажа земље и неба. Страдање и борба која је вођена и која се још увек води у српском народу оличена је у самој личности и животу Григорија Божовића. Шта је љубав, зла коб, ако не братство љубави и бола и она страшна тајна услед које љубав тежећи срећи, а умире чим јој се приближи.

Онај који не трпи бол, а не трпи, јер не живи, то је оно логично хладно најреалијне биће, то је први покретач, то је она неосетљива суштаственост, а пошто је неосетљива, она је само чиста замисао. Категорија не трпи, али нити живи нити постоји као личност или народ. И како ће свет настајати и живети од неосетљиве идеје? То би била само идеја о свету. Међутим, свет пати, а патити значи осећати срж стварности, осећати у целини свој дух (Злате из Слатине), и значи додиривати себе самога.

Још једном је потврђено оно што смо знали, да смо у Григорију Божовићу имали врхунског ствараоца. Кажем имали а требало би имамо, јер како је рекао судијама онај који је знао да ништа не зна: Него ви, људи судије, треба да негујете добру наду према смрти и да ово једино имате на уму као истину: за добра човека нема зла ни у животу ни после смрти, а Бог не одбацује његова дела. Време је да идем - ја усмрт, а ви у живот. А ко иде ка бољем спасењу, то нико не зна осим Бог.

Да ли је Драгиша Бојовић, пишући своју песму „Бити“, између осталог, имао и ово на уму – ја не знам и не тражим одговор јер

Пожелим: бити са стоком
Да стока
Буде ми све
Морам одморити од људи
Или да они постану добра стока
Кад већ нису људи
Пожелим

ИЗАШАО ПРВИ АЛБУМ НОВОСАДСКОГ БЕНДА „JOLLY LITTLE BUNCH“

„Мала весела дружина” осваја алтернативну сцену

Пише: Ивана Бакмаз

У новосадској алтернативној музичкој сцени, тамо где се идентитет гради из почетне несигурности, новосадски бенд „Jolly Little Bunch“ данас стоји као пример упорности која се исплатила, али не без ломова, сумњи и неколико готово судбинских обрта. Промоција првог албума тек је у замаку, али енергија којом му прилазе не оставља утисак почетника. Без подршке великих промотерских кућа, све држе у сопственим рукама, од организације до промоције са публиком и посла има преко главе, али, како кажу, то је део игре који подједнако исцрпљује и забавља.

Недавно су објавили свој први албум, „The Suffering And Struggling Of - JOLLY LITTLE BUNCH“, а све је почело од Драгутина Шуко-вића Шулета, гитаристе, певача и оснивача бенда:

– После сарадњи са различитим певачима које нису дале резултат, одлучио сам да сам станем за микрофон. У почетку је било катастрофално, али је одлука остала. Ако могу Ник Кејв и Мик Џегер, могу и ја – кроз смех нам прича Шуле.

Из те сирове одлуке почела је потрага за људима који ће разумети исти звук. Прво се прикључио клавијатуриста Димитрије, затим је уследила дуготрајна потрага за ритам секцијом. Бубњар Никола Вучетић стигао је са резервом, бар на почетку.

– Упозорио нас је да неће моћи у потпуности да се посвети овом пројекту. Није прошло дуго времена и „навукао“ се на причу која је очигледно раста и добијала прави облик – каже Шуковић.

Басиста је, међутим, стигао готово филмски, у последњем тренутку. Непосредно пред прву свирку у Црној кући, тадашњи члан их напушта због „сигурније тезге“. Испоставило се да је то био пре-

ломни тренутак. На Димитријевој препоруку, у бенд долази Марко Вановић Рамон и остаје. „Ако вам ја одсвирам ову свирку, нема враћања на старо“, рекао је тада и до данас се испоставило да је био у праву. Рамон данас тај тренутак описује као препознавање. Пет песама било је довољно да осети да је реч о нечему другачијем.

– Преслушао сам те песме, уживао сам док сам их свирао у Црној кући, јер је ово другачије од било чега другог што сам до сада искусио. Помислио сам да је ово је уметност коју морам да „цепам“. Први материјал снимљен је у студију „Блејз“, а имали смо и промоцију, која је одржана у некадашњем култном простору у Кинеској четврти код Фирчија – прича Рамон.

Ипак, оно што данас чини окосницу њиховог звука настало је ван града, у Шулетовој кући у Змајеви.

– Тамо смо сложили нове песме, отишли назад у студио „Блејз“ и кренули са снимањем. Дефинисан је правац, ударен темељ за албум који је, иако започет још 2020. године, светлост дана угледао тек почетком априла ове године – каже басиста Вановић.

На албуму се налази укупно 13 песама, а свој звук бенд описује као „рок мултижанр“, или, како га називају, „дискоменсон“. Марко нам објашњава да се ради о елементима Мерлина Менсона, с једне стране, и диско жанра, с друге, односно то је спој сирове енергије и плесних елемената, са широким распоном различитих утицаја између. Процес стварања није без тензија, али Шуле тврди да су правила јасна – нема ега.

– Ако нешто не ваља, каже се. Када сам и сам доносио неке елементе, први ћу рећи да је ужас ако не функционише – каже Шуле.

Име бенда, које данас звучи као манифест, настало је спонтано, а Шулета је инспирисала књига о Џејмсу Бонду, у којој је он једну криминалну групу назвао управо „Jolly Little Bunch“. Тако је настала „Мала весела дружина“, једноставна, а снажна, управо какви и јесу. А прве потврде за њихов труд стигле су и са великих бина.

Рамон објашњава да су им наступили на фестивалу „Borders of Rock“ у Румунији и победа на 14. Београдском ауторском рок фестивалу, отворили врата ка новој публици. „Кад кажемо ко смо, људи сада знају“, са поносом истиче Марко.

Паралелно са тим, раде на новим песмама и већ их тестирају пред ужом публиком, а реакције су, тврде, охрабрујуће, што им даје додатни ветар у леђа.

Осим музике, „Jolly Little Bunch“ показује и другу страну – ону људску. Без размишљања су прихватили учешће на хуманитарним концертима, свирајући за помоћ и за нашу колегиницу Бранку Павковић која се бори са тешком болешћу, али и на локалним догађајима у новосадским квартовима попут оног у Бронксу на Лиману два, а на ком ће и ове године радо наступити.

И док се припремају за промоцију свог првог албума, међу којима је и свирка у Дубровнику, јасно је да „Jolly Little Bunch“ више није само локална прича. Они су бенд који је своје место изборио полако, али чврсто, без пречица, али са јасним идентитетом. За њих, музика је, како сами кажу, „друга најнебитнија најбитнија ствар на свету“. И управо у тој контрадикцији лежи разлог због којих вреди слушати. Ипак, упркос видљивом замаку, бенд и даље функционише потпуно независно. Продукција, промоција, организација, све је у њиховим рукама. Тренутно су у потрази за промотерским кућама које би подржале даљи развој, верујући да се праве сарадње не траже по сваку цену, већ се десе онда када музика дође до оних који умеју да је препознају. ■